

KORUNNÍ SVĚDEK A SPOLUPRACUJÍCÍ OBVINĚNÝ V ČESKÉM TRESTNÍM PRÁVU

JOSEF KUČHTA

Právnická fakulta Masarykovy university Brno

Abstract in original language

V článku jsou vymezeny pojmy korunní svědek a spolupracující obviněný, rozdíl mezi nimi, shrnuty důvody pro a proti zavedení tohoto institutu. Ve druhé části je proveden rozbor již platné právní úpravy spolupracujícího obviněného, vysloveny názory na kvalitu jeho právní úpravy a náměty ke zlepšení právní úpravy.

Key words in original language

Korunní svědek; spolupracující obviněný; trestní právo; trestní řízení; přerušování řízení; zmírnění uloženého trestu; zvláště závažný trestný čin.

Abstract

In the article are concerned terms of key witness and collaborating accused, differences between both terms, reasons for and against implementation of this institute in czech penal proceeding. In the second part there is an analysis of legal regulation. There are here opinion on a quality of this regulation and prompts for improvement of this regulation.

Key words

Key witness; accused; penal law; penal proceeding; stay of proceeding; remit of penalties; commutation of sentence; felony.

Efektivní boj proti organizovanému zločinu, který používá specifické a velmi nebezpečné způsoby páchaní trestné činnosti, vyžaduje také odpovídající speciální státní reakci, a to i v trestněprávní oblasti. Instituty korunního svědka, resp. spolupracujícího obviněného jsou nepochybně takovými nástroji, které by mohly, vhodně a promyšleně právně upravené a ve spojení i s jinými prostředky přispět k účinnějšímu potírání organizovaného zločinu. Je očividné, že zejména dokazování organizovaného zločinu přináší velké potíže. Přitom svědecká výpověď zde představuje klíčový a nezastupitelný důkaz, přestože velká část organizované kriminality je páchána beze svědků resp. bez možnosti použití běžných svědků z důvodů např. jejich zastrašení či usmrcení.¹ Z praxe je i v

---

¹ Púry, F. Několik poznámek k institutu tzv. korunního svědka v českém právu, In: Nad institutem korunního svědka, Sborník příspěvků z odborného semináře, Plzeň 2003, str. 13

ČR známo více případů, kdy svědkové organizovaného zločinu nejednou předstírají ztrátu paměti, křivě vypovídají nebo pod tlakem jiných osob mění své výpovědi. Přitom již od roku 1990 se ukazuje, že svědkové organizovaného zločinu i jiných závažných trestných činů jsou ochotni účinně napomáhat orgánům činným v trestním řízení jen v případě, že je garantována bezpečnost jim samotným a osobám jim blízkým.² Tuto bezpečnost jim částečně zaručuje zákon č. 137/2001 o ochraně svědků a jiných osob, nicméně jeho působení je vhodné doplnit i určitou pozitivní motivací svědků i obviněných ochotných spolupracovat, která rozšiřuje odpověď na otázku, kterou takové osoby často kladou: Co mi může stát nabídnout za mou ochotu spolupracovat? Bude-li mít taková váhající osoba, vědoma si pravděpodobné odvety ze strany zločinců, v případě podání svědectví nejen zajištěnou ochranu před zločinným spolčením, ale podle legálních pravidel hry zajištěnou jistotu, že za splnění přísných podmínek nebude čelit sankcím stanoveným trestním zákonem, bezesporu se zvýší její ochota spolupracovat s příslušnými orgány při potírání organizovaného zločinu, do jehož struktur je jinak velmi obtížné proniknout.

Uvedenou problematikou se česká trestněprávní teorie a praxe dosud systematicky nezabývaly, i když na základě určitých legislativních návrhů se svého času rozproutila diskuse. Východiskem pro další zejména trestněprávní analýzy mohou být nejen literatura anglosaských zemí, ale např. i německá teorie, kde se k tomuto tématu již dříve objevilo několik monografií.³

Korunním svědkem se rozumí podle převládajícího názoru spolupachatel trestného činu nebo účastník na trestném činu, který uzavře s orgány činnými v trestním řízení dohodu o tom, že bude pravdivě vypovídat ve prospěch obžaloby a přispěje tak k odhalení nebo usvědčení jiného spolupachatele či účastníka a který je za podání takového svědectví státem honorován tím, že se mu poskytne privilegium nestíhatelnosti, beztrestnosti nebo zmírnění trestu, eventuálně též zvláštní ochrana před pomstou. Podstatou tohoto institutu je tedy určitá formální dohoda uzavřená mezi pachatelem trestného činu a státem. Za poskytnutí důkazně relevantních informací v procesně použitelné formě vedoucích k usvědčení jiných pachatelů a usnadňujících důkazní pozici obžaloby je spolupracujícímu pachateli poskytnuta výhoda v trestním řízení, na kterou by jinak neměl nárok. Příslibem poskytnutí těchto zvýhodnění má být zesílena motivace korunního svědka k podání informací o trestném činu, které jsou jinak pro

---

² Vantuch, P. Nový zákon o ochraně svědka a dalších osob a boj s organizovaným zločinem. Právní rozhledy, 2001, č. 8, str. 360

³ Např. Bocker, U. Der Kronzeuge. Centaurus Verlagsgesellschaft Pfaffenweiler, 1991, Jaeger M. Der Kronzeuge unter besonderer Berücksichtigung von § 31 BtMG. Peter Lang Verlag, Heidelberg, 1986

orgány činné v trestním řízení prakticky nedostupné.⁴ Zvláštní postup proti korunnímu svědkovi může být upraven v zásadě jako hmotněprávní institut, např. v podobě okolnosti vylučující trestnost či způsobující zánik trestnosti, okolnosti umožňující upuštění od potrestání, snížení trestu pod spodní hranici trestní sazby, polehčující okolnosti atd., nebo i jako trestněprocesní institut, tj. důvod k přerušení nebo zastavení trestního stíhání.

Výše podaná definice korunního svědka se vyznačuje vysokou obecností a abstrakcí a v podstatě v sobě zahrnuje i institut tzv. spolupracujícího obviněného. Lze patrně konstatovat, že při absenci konkrétnější definice v našem právním řádu lze vycházet z předpokladu, že podmínky pro využití institutu korunního svědka budou stanoveny přísněji a slibované výhody budou výhodnější než u spolupracujícího obviněného (např. u korunního svědka se slibuje zánik trestní odpovědnosti a zastavení trestního stíhání, kdežto u spolupracujícího obviněného pouze určitá úleva při ukládání trestu). Je však třeba poznamenat, že tyto rozdíly jsou velmi nezřetelné a jsou myslitelné i kombinace obou druhů podmínek. Je v podstatě na úvaze každého státu, jak široce tento soubor podmínek pojme a jak celý institut nazve. Při stanovování konkrétních podmínek pak nepochybně bude třeba vycházet z tradic své právního řádu, aktuálnosti zásahů proti závažně organizované trestné činnosti i z celkové atmosféry ve společnosti a veřejného mínění a připravenosti veřejnosti na takové zcela nové instituty převzaté ze zákonodárství jiných států. Zákonodárce musí také mj. vybalancovat a určit únosný poměr mezi požadavkem na vytvoření účinnějšího mimořádného postupu proti mimořádně závažné trestné činnosti na jedné straně a požadavkem na respektování základních občanských práv a svobod na straně druhé. Právě z tohoto důvodu je nutné při konstrukci zákonné úpravy věnovat pozornost řadě námitek, které byly postupem doby proti tomuto institutu vzneseny a tvoří dobrý podklad k polemice. Za nejzávažnější námítka lze považovat podle našeho názoru následující :

- u těchto institutů se rezignuje na altruistické motivace a převýchovný efekt ve vztahu ke spolupracujícím svědkům a obviněným, neboť přicházejí v úvahu u nejzávažnějších trestných činů u nejnebezpečnějších jejich pachatelů, spíše se vychází z chlubné kalkulace zisků a ztrát na obou stranách vztahu podle principu "něco za něco", jde fakticky o úplatek obviněnému či osobám, které vyžadují z hlediska spravedlnosti spíše opačný přístup. Výsledkem je pak dosahování koupené či prodané spravedlnosti v očích veřejnosti s rozsáhlými demoralizačními účinky. porušení spravedlnosti v rámci proběhnuvšího řízení může totiž zanechat negativní stopu i na spravedlnosti jeho výsledku. Dopad takových

---

⁴ Musil, J. Jsou námítka vznášena proti institutu korunního svědka oprávněné? In: Nad institutem korunního svědka, Sborník příspěvků z odborného semináře, Plzeň 2003, str. 69. Velmi podobnou definici uvádí též Pipek, J. Několik poznámek k tzv. institutu korunního svědka, tamtéž, str. 65

případů, zvláště medializovaných, na společenské právní vědomí však nelze přesně určit, nepochybně by bylo vhodné provést některé kriminologické výzkumy mezi občanskými respondenty za účelem zjištění postoje veřejnosti k této problematice.

- z hlediska pachatele vede k nevyužívání takového postupu fakt, že v okamžiku, kdy nabízí a poskytuje spolupráci, ani ještě dlouho poté nemá jistotu, že mu slíbené výhody budou skutečně poskytnuty. Rizikem pro pachatele je, že musí dopředu konkretizovat svou trestnou činnost, doznat se k ní, aniž by měl jistotu dohodnutého protiplnění ze strany státního orgánu, jehož poskytnutí je věcí poměrně volného uvážení těchto orgánů. Naopak by si v takových případech mohl svou pozici zhoršit, protože tyto informace by mohly být mnohdy i bez jeho vědomí použity v jeho neprospěch. Dokonce ani pravomocné zastavení trestního stíhání mu neposkytuje jistotu úplnou, neboť stále přichází v úvahu změna cestou mimořádných opravných prostředků. Žádné zákonné pojistky zákonodárce v tomto směru absolutní jistotu v mysli pachatele poskytnout nemohou. To by mohlo vést k tomu, že o roli korunního svědka budou mít zájem zejména pachatelé, proti nimž svědčí již přesvědčivé důkazy, takže nemají šanci vyváznout pro nedostatek důkazů, u ostatních bude motivace ke spolupráci spíše scházet. Zákonodárce může tento faktor nejistoty a rizika pouze snížit - např. slibem, že k výsledkům doznání nebude v případném dalším pokračujícím trestním řízení přihlédnuto, nicméně operativní využití takto získaných informací ve svůj neprospěch nemůže taková osoba ovlivnit a často se o něm ani nedoví.

- relevantní jsou též námitky, že institut korunního svědka může představovat závažný zásah do ústavních principů, jako je zásada rovnosti občanů a zásada rovnosti všech účastníků řízení, zásada spravedlivého procesu a na ní založené zásady rovnosti zbraní, zdrženlivosti a proporcionality. Ohrožení těchto zásad je možno spatřovat ve zvýhodnění jedné procesní strany, která si kupuje svědka jako usvědčující důkaz. Z trestněprocesních zásad takto mohou být narušeny zejména zásada legality a oficiality, stejně jako porušování zákazu donucování k doznání. Zde je ovšem třeba namítnout, že platnost těchto zásad nemůže být absolutní a bezvýjimečná, jak ostatně ukazují i prolomení těchto i jiných zásad v jiných případech. Při tvorbě trestněprávních institutů musí zákonodárce přihlédnout k povinnosti právního státu potlačovat kriminalitu a musí k tomu poskytnout příslušným orgánům potřebné nástroje, tudíž v zájmu boje s nejnebezpečnější trestnou činností je nutno připustit i určité tomu přiměřené zásahy do občanských práv a svobod, pokud jsou jiné nástroje neúčinné. Je koneckonců možné konstatovat tendenci zákonodárce zeslabovat dosah zásady legality v trestním řízení, neboť tento princip zejména v souvislosti s velkou latencí kriminality evyznívá příliš přesvědčivě. Nebezpečí vykonávání jistého fyzického nátlaku při vyjednávání s obviněným o možnosti a podmínkách aplikace institutu korunního svědka lze do značné míry eliminovat realizací požadavku úplného poučení obviněného o všech podmínkách tohoto institutu a o jeho

dopadu již na začátku vyjednávání při povinné účasti jeho obhájce, resp. soudce.

- výpověď korunního svědka a spolupracujícího obviněného je málo věrohodná, neboť tyto osoby mají řadu motivů proto aby lhaly při podávání svých výpovědí. Nesporný je motiv bagatelizování či zatajování svého vlastního podílu na trestné činnosti v neprospěch jiných osob, aby vypadaly lépe v očích orgánů činných v trestním řízení a dosáhly tak i z tohoto důvodu nižšího trestu, může jít i o případy msty, vyřizování účtu či dokonce konkurenčního boje. Navíc jde často o osoby velmi morálně narušené i s chorobným sklonem k lhavosti. Tyto námitky mají nepochybně racionální základ a je třeba tyto výpovědi zvláště pečlivě vážit z hlediska jejich věrohodnosti, nicméně stejně tak by bylo lze namítat i proti již dlouhou dobu obecně využívanému důkaznímu prostředku výpovědi obviněného a obžalovaného. Pokud totiž obviněný (pachatel) skutečně pravdivě vypovídat chce, může poskytnout o trestném činu nejspolehlivější informace a bylo by neúčelné jen z důvodu presumpce lživé výpovědi takový důkazní prostředek zcela odmítat. Na druhé straně je třeba vzít v úvahu, že výpověď takového svědka, pokud vypovídá utajeně a pokud není podepřena jinými důkazy, nepostačí k usvědčení jiných pachatelů trestné činnosti, neboť podle judikatury Evropského soudního dvora nemůže být založeno výlučně nebo v rozhodující míře na výpovědích anonymních svědků.⁵ V tomto smyslu jde o průlom do zásady volného hodnocení důkazů směřující k tomu, aby výpovědi korunních svědků nebyly realizovány v utajení.

Na potřebu zdokonalit důkazní řízení proti organizovaným pachatelům závažných trestných činů posléze reagovalo i naše trestní právo. Již v roce 2000 byl Ministerstvem vnitra předložen návrh právní úpravy institutu korunního svědka, který měl novelizovat oba základní trestněprávní předpisy. Ustanovení o korunním svědkovi a spolupracujícím obviněném se měla objevit ve třetím oddílu hlavy dvacáté trestního řádu nazvaném Řízení proti pachateli v mimořádných případech v § 306b až 306e. Návrh úpravy zejména v případě korunního svědka byl tak liberální a poskytoval korunnímu svědkovi takové výhody, že vzbudil širokou diskusi, která se postavila proti takovému širokému pojetí beztrestnosti.⁶ Ze dvou variant byla proto zvolena druhá, opatrnější, a to ve formě spolupracujícího obviněného, méně zasahující do průběhu a výsledků jeho stíhání. Novelou č. 41/2009 Sb. bylo do trestního řádu zařazeno ustanovení § 178a, účinné od 1.1. 2010, upravující postavení tzv. spolupracujícího obviněného,⁷ na to

---

⁵ Viz např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26.3.1996 ve věci Doorson versus Nizozemí, dále Sotolář, A., Púry, F. K možnostem a limitům využití institutu utajených svědků. Trestněprávní revue, 2003, č. 2, str. 37

⁶ Viz např. příspěvky obsažené ve sborníku Nad institutem korunního svědka, ZČU Plzeň, 2003

⁷ Zařazení do oddílu šestého hlavy desáté může budít pochybnosti

pak navazuje hmotněprávní úprava trestání takových obviněných v ust. §§ 41 písm. m a § 58 odst. 4 trestního zákoníku. Také tato úprava, navazující na úpravu trestněprávní, je účinná od 1.1. 2010, pro krátkost doby od nabytí účinnosti nejsou ještě známy první zkušenosti s jejich aplikací.

Aplikace tohoto institutu přichází v úvahu pouze u zvlášť závažných trestných činů, jestliže obviněný oznámí státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění takového zločinu, spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, nebo které pomohou zabránit dokonání takového zločinu, a zaváže se podat jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech, dále se dozná k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě, a prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen jako spolupracující obviněný. Další podmínkou je, aby státní zástupce považoval takové označení za potřebné vzhledem k povaze trestného činu, k jehož objasnění se obviněný zavázal, a to i s přihlédnutím k trestnému činu uvedenému v doznání obviněného, k osobě obviněného a k okolnostem případu, zejména zda a jakým způsobem se obviněný podílel na spáchání trestného činu, k jehož objasnění se zavázal, a jaké následky svým jednáním způsobil. Před takovým označením státní zástupce obviněného vyslechne zejména k obsahu oznámení a k jeho doznání, dále ho vyslechne také k tomu, zda si je vědom důsledků svého postupu. Před výslechem poučí obviněného o jeho právech, o podstatě označení za spolupracujícího obviněného, o povinnosti setrvat na svém doznání a dodržet své závazky a také o důsledcích jejich porušení. Při splnění všech podmínek, zejména po podání příslušných výpovědí, zohlední soud tento fakt výše uvedeným způsobem ve výměře trestu, když v krajním případě může bez omezení snížit spodní hranici trestu odnětí svobody bez omezení. V takovém krajním případě by mohlo dojít až ke zvláštní situaci téměř se rovnající upuštění od potrestání, které se aplikuje podle zákona pouze u přečinů. Taková úprava je podle mého názoru zatím dostačující, nepředstavuje závažný průlom do výše uvedených zásad trestního řízení a je patrně i v souladu s názorem odborné i laické veřejnosti. I tak vzhledem ke své stručnosti a tím i obecnosti vzbuzuje některé výkladové otázky a problémy, které nepochybně budou řešeny nejen v legislativním, ale také v aplikačním procesu např. vydáváním příslušné judikatury. Bude takto třeba reagovat zejména na následující podněty a připomínky :

- akční rádius tohoto ustanovení je vymezen poměrně úzce, má se vztahovat pouze na zvlášť závažné zločiny v návaznosti na organizovanou či organizovanou zločineckou skupinu. Zde by bylo vhodné sjednotit terminologii tak, aby se beneficium vztahovalo na zločiny v návaznosti zcela buď jen na organizovanou, či jen na organizovanou zločineckou skupinu. Problém zde může vyvstat v tom, že pojem organizované skupiny není v zákoně přímo definován, ač s ním zákon počítá (např. § 358 odst. 2

TrZ). Na druhé straně omezení jen na organizovanou zločineckou skupinu by možností aplikace tohoto institutu podstatně zúžilo.

- podle § 178a odst. 1 písm. b) tr. řádu se spolupracující má doznat k činu pro který je stíhán. Z dikce zcela jasně nevyplývá, zda tímto trestným činem musí být jen zvlášť závažný zločin spáchaný ve vztahu k organizované skupině, nebo jakýkoliv trestný čin. Pro tuto druhou možnost hovoří skutečnost, že celé ustanovení nese název spolupracující obviněný, nikoliv spoluobviněný. Domníváme se, že je třeba přiklonit se ke druhé variantě, neboť i pachatelé obvinění z méně závažných trestných činů mnohdy disponují stejně kvalitními informacemi. Ani takovým pachatelům toto dobrodiní odepřít nelze, neboť jinak by docházelo k nerovnému postavení a znevýhodnění těchto méně nebezpečných pachatelů vůči těm, kteří jsou v ustanovení výslovně uvedeni. Naproti tomu je věcí ke zvážení, zda by z tohoto dobrodiní neměly být vyloučeny osoby zvláště narušené, tedy takové, které znovu spáchaly zvlášť závažné zločiny, ačkoliv již byly pro některý z nich potrestány (dříve tzv. zvlášť nebezpeční recidivisté). Zde by neměl převážit zájem na objasnění věci nad zájmem na důsledném postihu těch, u nichž možnost pozitivní změny chování do budoucna je prakticky vyloučena, tím spíše není možné jim poskytnout výhodu nižšího trestu, který by na ně nemohl působit pozitivně. Zamyslet se je možné i nad konstrukcí skupiny zejména zločinů, u nichž by měla být aplikace ustanovení o spolupracujícím obviněném vyloučena. Mohlo by jít např. o trestné činy s těžkým neodčinitelným následkem, o pachatele, kteří se na činu podíleli rozhodující měrou (např. jeho organizátoři či návodci), nebo na závažnější trestné činy než kterých se dopustil ten, na něhož má být svědectví podáno. Určité možnosti v tomto směru poskytuje obecná úprava v závěru § 178a odst. 1, pro tyto účely by však patrně bylo vhodné v zájmu jednotnosti postupu tyto případy co nejvíce zpřesnit.

- může se jevit též sporným, zda označení osoby za spolupracujícího obviněného lze realizovat jen ve stadiu přípravného řízení. Podnět od obviněného může vyjít skutečně až ve stadiu hlavního líčení a není evidentní důvod, proč oprávnění označit osobu za spolupracujícího (samozřejmě v tomto stadiu za obžalovaného) by neměl mít i soud. Stav důkazní nouze může vyvstat i v soudním řízení a pro soud může být užitečné motivovat svědka, např. na základě podnětu státního zástupce, k podání usvědčující odpovědi. V opačném případě by totiž bylo možno použít ve prospěch takové osoby pouze polehčující okolnost podle § 41 písm. l, ne již však ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody.

- nezbytnou podmínkou beneficia je též, aby obviněný oznámil státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění zvlášť závažného zločinu, a následně v řízení o těchto skutečnostech poskytnout úplnou a pravdivou výpověď. Zákon zde neřeší případ, kdy následně se ukáže, že sdělené skutečnosti danou způsobilost neměly nebo ji následně ztratily, ačkoliv státní zástupce se nejprve domníval, že takovou

způsobilost mají. Domníváme se, že v takovém případě nelze svazovat přiznání dobrodíní ze strany státu až s výsledkem řízení, který nezávisí jen na obviněném a snižoval by motivační hodnotu celého institutu, a obviněnému příslušné označení zůstane zachováno (poněvadž své závazky neporušil). K tomuto faktu by snad měl přihlédnout soud až při stanovování trestu podle velmi obecných ustanovení trestního zákoníku. I tento případ by si zasloužil zákonného zpřesnění.

- v ustanovení nenalezneme jako podmínku závazek obviněného vydat prospěch ze spáchaného trestného činu, resp. již v této fázi skutečně uhrazené škody. Je nepochybné, že práva poškozených musí být podle možností ochráněna, nicméně v některých případech nemůže obviněný dostát povinnosti nahradit škody pro své finanční poměry, i když zájem státu na získání informací bude velký. Podmínka náhrady škody by zde měla být stanovena alespoň fakultativně, přičemž by státní zástupce musel vždy zhodnotit reálné možnosti náhrady škody poškozenému i do budoucna, resp. na tyto případy by mohl pamatovat i zákon o odškodňování obětí trestné činnosti č. 209/1997 Sb.

- § 178a neřeší následky porušení podmínek spolupracujícím obviněným. I zde mohou vyvstávat pochybnosti ohledně procesního postavení takové osoby. Pokud by byla považována za spolupracujícího obviněného, patrně by měla využívat veškerá oprávnění takového subjektu, resp. řádného obviněného ve věci, tzn. např. by mohla odmítnout výpověď, popř. i s využitím zákonného oprávnění podle § 100 trestního řádu, a nemohla by být k výpovědi donucována. Došlo by pak zde ke konfliktu mezi tímto ustanovením a § 178a který zavazuje takovou osobu podat úplnou a pravdivou výpověď. Sankcí za nesplnění podmínky by zde mělo být odnětí statutu spolupracujícího obviněného s důsledky pro trestání podle § 58 odst. 4 trestního řádu. Pokud by ovšem takový subjekt vypovídal skutečně v roli svědka v jiném řízení, než je vedeno proti němu, bylo by možno spolu s výše uvedenou sankcí donucovat svědka k výpovědi i uložením pořádkové pokuty, resp. trestním stíháním pro trestný čin křivé výpovědi. Veškeré takové možné důsledky vyplývající z nesplnění povinností by měly být součástí poučení podle § 178 odst. 2 trestního řádu.

- diskutabilní může být i uplatnění jiných druhů trestů než odnětí svobody. Lze předpokládat, že spolupracujícímu obviněnému by mělo být možno i jiné druhy trestu, zvláště když § 178a odst. 1 písm. b) hovoří obecně o činu, za který je obviněný stíhán. Z dikce § 58 odst. 4 by bylo lze vyvodit, že soud může snížit trest odnětí svobody za jakkoliv závažné trestné činy pod spodní hranici trestní sazby bez jakéhokoliv omezení, výslovně se zde však neřeší zejména pro případ méně závažných trestných činů možnost uložení jiných např. alternativních trestů, které také u méně závažných trestných činů přicházejí v úvahu. Nově konstruována by mohla být možnost soudu uložit tyto alternativní tresty i v případě, kdy vzhledem k vyšší sazbě za spáchaný trestný čin takové uložení není možné (např. obecně prospěšných

práci), pokud by např. ukládal snížený trest odnětí svobody. Bylo by ovšem třeba vypořádat se vždy v konkrétním případě s námitkou dvojího hodnocení téže skutečnosti (§ 39 odst. 4 TrZ). Pokud spodní hranice pro uložení trestu v případech § 58 odst. 4 není dána, stojí za zvážení výslovně zakotvit v málo závažných případech např. možnost užití institutu upuštění od potrestání (§ 46 TrZ).

Celkově lze říci, že institut spolupracujícího obviněného v redukované podobě, tak jak byl vtělen do trestního řádu, lze považovat za právní nástroj, který je slučitelný s principy právního řádu. Jeho zavedení byl odůvodněno závažnými argumenty, zejména výskytem nových nebezpečných forem kriminality a nemožnosti zajistit účinný boj s ní klasickými dosavadními prostředky. Na druhé straně jde o institut, který zejména ve své nejvýznamnější formě tzv. korunního svědka vybočuje z celkové struktury zásad evropského kontinentálního trestního procesu, proto musí být zejména na počátku jeho zavedení podléhat účinným kontrolním mechanismům. S jeho zavedením nelze spojovat přehnaná očekávání. Z tohoto hlediska proto hodnotíme kladně uvážlivý postup legislativního procesu, v jehož rámci se upustilo od skokového plného zavedení institutu korunního svědka v jeho nejrozvinutější podobě a postupovalo se cestou zavádění postupných změn v tomto směru. Zkušenosti, které se s aplikací tohoto institutu v soudní praxi objeví, bude nepochybně možno využít v dalších úvahách o případném rozšíření této úpravy.

Literature:

- Nad institutem korunního svědka. Sborník příspěvků z odborného semináře konaného 6. února 2003 na Právnické fakultě ZČU v Plzni. ZČU Plzeň 2003
- Vantuch, P. Nový zákon o ochraně svědků a dalších osob a boj s organizovaným zločinem. Právní rozhledy 2001, č. 8
- Sotolář, A., Púry, F. K možnostem a limitům využití utajených svědků, Trestněprávní revue 2003, č. 2
- Bocker, U. Der Kronzeuge. Centaurus Verlagsgesellschaft Pfaffenweiler, 1991
- Jaeger, M. Der Kronzeuge unter besonderer Besichtigung von § 31 BtMG, Peter Lang Verlag Heidelberg, 1986

Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed. Brno : Masaryk University, 2010
<http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

Contact – email

Josef.Kuchta@law.muni.cz